

# Iris Mapaly Cárdenas

MIGRATZAILEA



## METALGINTZAN BIDEA EGITEN

“Gehienetan negoziokoak bat edo bi pertsonaren artean sortzen dira. Horregatik, Perun enpresa sortzen hasi ginenean senarrak parte teknikoa erakutsi zidan, eta nik logistika erakutsi nion. Elkarri eskua eman genion bideari elkarrekin ekiteko. Ikastea asko gustatzen zaidanez eta abenturazalea naizenez, gogoz hartu nuen erronka. Iruñera migratu genuenetik ez dugu gurean lan egiteko aukerarik izan, baina metalgintza-ren munduan jarraitu nahi dugu”.

## “Migratzaileak behartuta gaude zaintza eta garbiketa lanetan aritzera”

Pobrezian dauden pertsonen kontrako gorrotoa ikusgai egiteko ‘Aporofobia Stop’ antzezlanak sortu dute Paris 365 jantoki solidarioak, Ados Teatroak, Asin Soundek, Bidebitarte kooperatibak eta Arteriak taldeak. Iris Mapaly Cárdenasek, Paris 365 jangelako erabiltzaileak, antzezlanean parte hartu du (Lima, Peru, 1980): “Gu geu izan gara gure istorioaren parte bat kontatzen”. Gipuzkoan taularatuko dute abenduan; 11n, Donostian eta 14ean, Erreterian.

 OLAIA L. GARAIALDE  JOSU SANTESTEBAN

### Pobrezian dauden pertsonen kontrako gorrotoa salatzeaz harago doa ‘Aporofobia Stop’ antzezlanak?

Alde batetik, gizartea sentsibilizatu nahi dugu jendeak ikusteko ez gaudela pobrezia edo bazterkeria egoeran guk nahi dugulako, baizik eta zenbait egoeraren ondorioz. Bestetik, elkarri laguntzeko modu bat da.

### Paris 365 jangela solidarioko erabiltzaileen bizipenetan oinarrituta egoteaz gain, zeuek antzeztu duzue; zer gehitzen dio horrek?

Errealismoa eta egia. Esaten digute aktoreak garela, baina ez dugu deus antzeztu; gu geu izan gara gure istorioaren parte bat kontatzen.

### Fikzioak badu lekurik antzezlanean?

Ia ez dago fikziorik; esanen nuke %100 erreala dela. Azkenean islatzen duguna da iristean ez dakizula zer egin, nora joan, agian ez duzula hizkuntza ezagutzen. Behartuta etortzen gara, eta behin hemen gau-

dela datorrena onartu behar dugu, norabide berri bat hartu eta txikitik handira gauzak egiten hasi. Bidean quintasun apur bat galtzen dugu.

### Nola bizi duzu kultura kontsumitetik sortzaile izatera pasatzea?

Aldaketa erradikala izan da, ez nekielako asko horren inguruan. Beti kanpotik ikusi ditut musika, zinema eta artea orokorrean. Ausaz hasi naiz antzeztan, eta abenturazalea naizenez, horretan sakondu nahi dut. Bidean jende asko izan dugu, eta irakatsi digute nola kokatu, nola altxatu ahotsa eta nola hartu espazioa oholztan. Dudarik gabe ahal-duntze prozesu bat izan da antzezlanean parte hartzea.

### Antzezlanean esaten duzue egun batetik bestera dena aldatu daitekeela, eta edonor pasa daitekeela egoera zaurgarrian egotera. Hori gertatu zitzaizun zuri?

Hamar urteko ibilbidea zeukan enpresa bat neukan Perun. Bizitza bi-



"Zenbat eta egoera informalagoan egon orduan eta zailagoa da; hortaz, gurekin nahi dutena egiten dute, eta gehiago esplotatzen gaituzte".

deratuta neukan, lana, familia eta etxea nituen, baina 2019an okertu zen dena. Zoritxarrez Peruko egoera oso bortitza denez, dena utzi, eta mehatxatuta Iruñera etorri behar izan nintzen, zerotik hasiera.

**Zure bizipenetatik zein azpimarratu nahi izan duzue?**

Bereziki nabarmendu dugu emakumea naizenez ez didatela pertsona gisa garatzen uzten. Ez daukat nahi bezala ibiltzeko askatasunik. Ni ez naiz bakarrik emakumea, ama eta emaztea; langilea naiz, eta gainera, sektore maskulinizatu batean. Batez ere egoera arrazistak, baztertzaileak eta estereotipoekin lotura duten gauzak taularatu ditugu.

**Metalgintzan lan egiten zenuen Perun; horretaz lan egitea lortu duzu Nafarroan?**

Saiatu naiz, baina oso zaila da, emakumea naizenez beste lanbide batzuetara bideratzen nautelako. Txikiagoa naizenez, eta ez naizenez estereotipo batzuetan sartzen, uste dute ez naizela gai. Uste dut ikusten dutenean nola lan egiten dudana, lan egiteko aukera izanen

dudala. Hala ere, esanen nuke trabarik handiena dokumentazioa dela.

**Zaintzari eta garbiketei lotuko lanak eskaintzen dizkizute bereziki?**

Bai. Hona iristen garenean migratzaileak behartuta gaude zaintza eta garbiketa lanetan aritzera. Hiru edo lau urte pasa arte ezin zara zure lanbidean aritu. Aurrerago metalgintzan lanean jarraitu nahiko nuke.

**Nolakoa zen sektore maskulinizatu batean lan egitea?**

Oso zaila eta arrotza. Etengabe sexualizatzen ninduten, saiatzen ziren bersarkatzen, musu bat ematen, beraiekin ateratzeko jazartzen ninduten eta telefonoz mehatxatzen ninduten. Nire lekua aldarrikatu behar izan nuen. Horretarako, hitz egiteko modua aldatu nuen, eta zakarragoa izaten hasi nintzen.

**Dokumentazioa aipatu duzu, zein traba dituzue?**

Lan egiteko dokumentazioa behar duzu, baina lan egiten ez baduzu ez duzu dokumentaziorik. Kontraesankorra da, eta elkarren artean talka egi-

ten dute. Babes sozialaz gain, lanari lotutakoa dago. Sei hilabetez lan egiten baduzu lortu dezakezu. Nik orain hori lortu dut, baina pasaporteira irautsi da. Zenbat eta egoera informalagoan egon orduan eta zailagoa da; hortaz, gurekin nahi dutena egiten dute, eta gehiago esplotatzen gaituzte.

**Laguntza eskatzeak dakarrenaz ere mintzo zarete; nola daramazu hori?**

Nik oso gutxitan eskatu dut laguntza, asko kostatzen zidalako, baina oso eskertuta nago Paris 365 jangela solidarioak eskaintzen duen laguntzagatik, elikadura bermatzea oinarrizko behar bat delako.

**Jatorrizko herrialdean familia uzteak zer eragiten duen ere taularatu duzue.**

Beti esaten dut zailena dela familia urrun egotea. Ama eta alaba han geratu dira, eta duela urte bat senarra eta semea etorri ziren. Lan berriak ikastea eta sistemara egokitzea, horrek dakarren guztiarekin, ez da zaila; mingarriena eta zailena familia etxean uztea da. ●